

Meddelande om EU-rättslig utbildning 2020/21:FPM57

Justitiedepartementet

2020-12-23

Dokumentbeteckning

COM(2020) 713

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – Att säkerställa rättvisa i EU – en strategi för europeisk rättslig utbildning 2021–2024

Sammanfattning

I meddelandet beskriver kommissionen åtgärder för att vidareutveckla den EU-rättsliga utbildningen. Syftet är att befästa en gemensam europeisk rättskultur som baseras på rättsstatsprincipen, grundläggande rättigheter och det ömsesidiga förtroendet mellan medlemsstaterna, rättstillämparna och medborgarna.

Kommissionen utgår från att strategin ska uppnås genom en vidareutveckling av befintliga utbildningsstrukturer både på nationell nivå och EU-nivå. Det anges att fler rättstillämpare bör delta i utbildning i EU-rätt och att unionens regelverk och utvecklingen av ny EU-lagstiftning och rättspraxis är viktiga inslag i fortutbildningsutbudet. De rättstillämpare som omfattas av initiativet är domare, åklagare, advokater, kanslipersonal, tjänstemän med andra rättsliga uppgifter, notarier och fängelse- och frivårdspersonal. Prioritet ska ges domare och åklagare som är ansvariga för tillämpningen av EU-rätten och dess efterlevnad.

Regeringen välkomnar meddelandet. Frågan om åtgärder som syftar till att vidareutveckla den EU-rättsliga utbildningen för jurister är viktig, eftersom de leder till en mer enhetlig tillämpning av EU-rätten och stärker det ömsesidiga förtroendet mellan medlemsstaterna.

1.1 Ärendets bakgrund

Genom Lissabonfördraget fick Europeiska unionen behörighet att främja civilrättsligt och straffrättsligt samarbete genom utbildning av domare och övrig personal inom rättsväsendet.

Den 14 september 2011 lade kommissionen fram ett meddelande om EU-rättslig utbildning som beskrev åtgärder som syftade till att förbättra den rättsliga utbildningen och bereda hälften av alla rättstillämpare inom EU en möjlighet att delta i EU-rättsliga utbildningar eller utbyten senast år 2020. Utvärderingen av den europeiska strategin och årliga rapporter om europeisk rättslig utbildning visar att de flesta syftena med strategin har uppnåtts. Strategin har bland annat lett till en bättre utbildning i EU-rätt för flera kategorier av rättstillämpare, framför allt domare och åklagare. Den har även lett till kapacitetsbyggande av nätverk som det europeiska nätverket för rättslig utbildning (EJTN).

Den 2 december 2020 lade kommissionen fram ett meddelande om en fortsatt strategi för EU-rättslig utbildning för åren 2021 – 2024.

1.2 Förslagets innehåll

Meddelandet beskriver åtgärder som syftar till att ytterligare förbättra den EU-rättsliga utbildningen för rättstillämpare.

Kommissionen uppger att målgruppen för utbildningsinsatserna är domare, åklagare, advokater, kanslipersonal, tjänstemän med andra rättsliga uppgifter, notarier och fängelse- och frivårdspersonal. Utbildning av domare och åklagare ska dock prioriteras, eftersom de bär ansvar för att tillämpa unionslagstiftningen och ska se till att den efterlevs.

Kommissionen föreslår att utbildningsinsatserna bör omfatta både grundutbildning och fortbildning samt att utbildningen bör innefatta unionens regelverk om rättsstatsprincipen och grundläggande rättigheter samt utvecklingen av EU-domstolens praxis. Prioriterade utbildningsområden bör enligt kommissionen vara att tillhandahålla utbildning för att förbättra medvetenheten om och färdigheterna i digitalisering och artificiell intelligens, att inrikta utbildningen till skyddet av individers rättigheter i den digitala sfären och rättigheter för särskilt utsatta grupper som exempelvis barn och personer med funktionsnedsättning. Kommissionen framhåller även att utbildning bör genomföras för rättstillämpare som tillämpar inre marknadsreglerna, EU:s bolagsrätt och konkurrensrätt samt att det krävs mer utbildning i fråga om tillämpningen av EU:s miljölagstiftning. Prioritet ska också ges för utbildningsinsatser som syftar till att säkerställa konsumenträttigheter.

Kommissionen anför att fortbildning i EU-rätt senast år 2024 årligen bör erbjudas till 65 procent av domarna och åklagarna, 15 procent av den domstols- och åklagarpersonal som behöver EU-rättslig kompetens, 15 procent av advokaterna, 30 procent av notarierna och 20 procent för exekutionstjänstemännen.

Av initiativet framgår vidare att allmänna och särskilda utbyten över gränserna mellan domare, åklagare och domstolspersonal fortfarande ska prioriteras då utbytena skapar förtroende och främjar en enhetlig tillämpning av EU-rätten. Befintliga nationella och EU-rättsliga strukturer och nätverk ska även stödjas och utvecklas för att ytterligare främja, samordna och anordna gränsöverskridande utbildningar. Kommissionen rekommenderar alla medlemsstater att upprätta ett nationellt nätverk av EU-rättsliga koordinatörer för domare och åklagare samt främja gränsöverskridande samarbete mellan sådana nätverk.

Kommissionen framhåller att ny teknik bör utnyttjas bättre i utbildningssammanhang för att nå ut till en större publik och främja utbildningens kvalitet. Kommissionen framhåller också vikten av att utvärdera varje utbildningsverksamhet och konstaterar att medlemsstaterna har huvudansvaret för att säkerställa att den utbildning som tillhandahålls tillgodoser rättstillämparnas behov.

Kommissionen har för avsikt att fortsätta att samarbeta med Europarådet i fråga om utbildning som innefattar EU-stadgan och de grundläggande rättigheterna. Kommissionen kommer även ekonomiskt stödja gränsöverskridande utbildning på utomrättsliga områden, när dessa har koppling till rättslig utbildning och tilldela ekonomiskt stöd från EU till högkvalitativa utbildningsprojekt med europeisk dimension och till EJTN genom programmet Rättsliga frågor. Kommissionen kommer också att fortsätta att rapportera om de framsteg som görs i fråga om EU-rättslig utbildning för rättstillämpare.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet är ett policydokument, som inte kommer att förhandlas eller bli rättsligt bindande. Svensk lagstiftning påverkas därför inte.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Meddelandet innehåller inte några konkreta förslag. Någon analys av eventuella budgetära konsekvenser går därför inte att göra i detta skede. Eventuella kostnader som förslagen kan leda till för den nationella budgeten ska finansieras i linje med de principer om neutralitet för statens budget som riksdagen beslutat om (prop. 1994/95:40, bet. 1994/95FiU5, rskr. 1994/95:67). Utgiftsdrivande åtgärder på EU-budgeten behöver finansieras genom omprioriteringar i den fleråriga budgetramen (MFF).

Kommissionen har inte presenterat någon jämställdhetsanalys i meddelandet.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar meddelandet. Frågan om åtgärder som syftar till att vidareutveckla den EU-rättsliga utbildningen för jurister är viktig, eftersom de leder till en mer enhetlig tillämpning av EU-rätten och stärker det ömsesidiga förtroendet mellan medlemsstaterna.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är för närvarande inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är för närvarande inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Meddelandet har inte remitterats.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

EU har genom artiklarna 82.1 c och 81.2 h i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt givits befogenhet att stödja utbildning av domare och övrig personal inom rättsväsendet i frågor som rör samarbetet på privaträttens och straffrättens område. Meddelandet är ett policydokument, som inte kommer att förhandlas eller bli rättsligt bindande. Någon redogörelse för beslutsförfarandet görs därför inte.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Meddelandet är ett policydokument, som inte kommer att förhandlas eller bli rättsligt bindande. Någon bedömning av subsidiaritets- eller proportionalitetsprincipen görs därför inte.

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Den fortsatta behandlingen av frågan om fortsatt europarättslig utbildning är för närvarande inte känd.

4.2 Fackuttryck/termer